

A KÜLÖNLEGES ERŐK JELENTŐSÉGE A MÚLTBAN ÉS A JELENBEN. A MAGYAR HONVÉDSÉG KÜLÖNLEGES MŰVELETI KÉPESSÉGEI

A jelenleg is zajló gazdasági válságnak nemcsak pénzügyi és társadalmi következményei vannak, hanem jelentős mértékben befolyásolja az egyes államok haderejének nagyságát és képességeit is. Az egyes nyugati országok – némileg föladván a korábbi hatalmi ambíciókat – rendre arra kényszerülnek, hogy drasztikusan lecsökkentsék a hadseregük létszámát, valamint átgondolják annak szervezeti- és feladatrendszerét. Az írás arra kíván rámutatni, hogy a jelenlegi gazdasági-politikai „klímában” (jelentősen) felértékelődött a különleges műveleti képességek jelentősége. A világ által generált kihívások – amelyeknek döntő része az USA és az EU határain túl jelentkeznek - gyors beavatkozást igényelnek, amelyet sokszor hatékonyabb (és szerencsésebb) a viszonylag kis létszámmal tevékenykedő és gyorsan telepíthető különlegesen kiképzett alakulatokkal véghezvinni. A jelenlegi változások a NATO tagsággal rendelkező Magyarországot és szűkebb értelemben a Magyar Honvédséget is érintik. A magyar haderő kötelékében működő MH 34. Bercsényi László Különleges Műveleti Zászlóalj élenjár hazánk katonai képességeinek erősítésében.

BEVEZETŐ

A jelen tanulmányombandolgozatomban a magyar különleges műveleti erők tárgykörében szeretnék rámutatni a II. világháborúban működő és a napjaink magyar különleges alakulatainak jelentőségére. Előljáróban meg kívánom megjegyezni azt, hogy mind a két alakulat [Sz. Z.1] a maga nemében „úttörő” szerepet játszott a mindenkori magyar hadseregben. Tekintettel arra, hogy a kérdéskör és annak összefüggései csak mély vizsgálattal értelmezhetőek, fontosnak tartottam két egymástól különböző korszak különleges erőinek egyszerre történő bemutatását, hiszen egy ma működő katonai alakulat mibenléte jobban értelmezhető egy olyan hasonló jellegű alakulat bemutatásával, amely valódi háborús viszonyok között jött létre és került alkalmazásra.

A KÜLÖNLEGES MŰVELETI ERŐK FONTOSSÁGA A MÚLTBAN ÉS A JELENBEN

Az emberiség történetét végigkísérő háborúk során a hadviselő felek számtalanszor alkalmaztak olyan harcosokat, amelyek jobban képzettek és sokkal elszántabbak voltak az átlagosnál, valamint a megszokottól eltérő módok és eszközök felhasználása révén olyan haditetteket hajtottak végre, amelyek döntően befolyásolták a hadiesemények alakulását. Ennek egyik legrégebb és legjobb példáját a Trójai faló esete mutatja (nem hiába választották az amerikai haderő „zöldsapkások” jelképéül a trójai falókat).

A magyar hadtörténelemben is sok hasonló példát találhatunk, a legismertebb talán a bűvár Kund haditette. A német császár serege 1052-ben vette ostrom alá Pozsony várát. A császári haderő élelmiszerellátása a Dunán hajózó sajkákról történt. A bátor magyar vitéz az éj leple alatt a német hajók alá úszott és megfúrva azokat, sorra elsüllyesztette csaknem az egész szállítóflottát, ellehetetlenítve ezzel az ostromló erők élelmiszerellátását. A császár így tehát kénytelen volt az ostrom felhagyása mellett elvonulni az országból. Ebből az esetből jól érzékeltethető, hogy *indirekt módszerrel* akár egy ember is képes olyan helyzetet teremteni, amely meghátrálásra vagy a stratégiájának átgondolására kényszeríthet akár egy teljes haderőt is¹. Az indirekt módszer alkalmazásának egy másik legszebb példájának végrehajtása egyetemünk campusunkunk névadójához köthető. Zrínyi Miklós 1664-ben a Dunántúl déli részének visszafoglalásának céljából a létszámban jelentős fölényben lévő török erők harcképességét közvetett módszerrel igyekezett meggyengíteni. A törökök kezén lévő erősségek utánpótlási útvonalának elvágása céljából az ellenséges területen 5000 katonával közel

1 Markó Árpád: Magyarország hadtörténete. Aqua Kiadó, Budapest, 1994. 22. o.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2012.

5. évfolyam 1-2. szám

DR. NÉMETHI Csanád

70 km-t megtéve felégette a Dráván áthidaló észéki hidat.² Zrínyi Miklós a hadműveletet szándékosan télen hajtotta végre, hiszen a déli éghajlathoz szokott törökök ebben az évszakban nem számoltak jelentős hadműveletre a magyarok részéről.

A különleges alakulatok a múltban és a jelenben is jelentős hatással voltak és vannak a fegyveres konfliktusok alakulására. Néhány különlegesen felkészített jól képzett és elszánt katona szakszerű felhasználásával olyan stratégiailag fontos célok érhetők el, amely hagyományos erővel *lehetetlen volna, vagy aránytalanul nagy véráldozatokkal* járna. Előfordulhat olyan eset is, hogy az *idő rövidsége* hiúsítja meg a hagyományos katonai beavatkozást, ebben a helyzetben viszont a könnyen mobilizálható különleges erők még hatásosan közbeavatkozhatnak.

A „különleges műveletek” definícióját „Az amerikai FM 100 – 5 szabályzat fordítása szerint „különleges műveleteknek vagy különleges hadműveleteknek az olyan vállalkozásokat nevezzük, melyeket katonai, diplomáciai, gazdasági vagy lélektani hatások elérésére különlegesen szervezett, kiképzett és felszerelt katonai és félkatonai alakulatok hajtának végre nem hagyományos eszközökkel.”³

A különleges műveleti erőkre vonatkozó meghatározást az én megközelítem alapján a következőképpen definiálnám: sokoldalúan felkészített, akár extrém éghajlati környezetben, magas fizikai és pszichológiai terhelés mellett is eredményesen működni képes, a hagyományos módoktól eltérően harcoló-, kis létszámú csoportokban tevékenykedő katonai alakulat.

A modern értelemben vett különleges műveleti erőkalakulatok jellemzői az évszázadok során történő fejlődés eredményeképpen alakultak ki: az alábbi jellemzőkkel rendelkeznek:

- különleges kiképzésből eredő képességek
- magas motiváltság
- speciális képességek képes olyan feladatok végrehajtására, amely jelentős mértékben befolyásolhatják a katonai és politikai döntéseket, stratégiai elgondolásokat befolyásoló feladatok végrehajtására
- széles körű alkalmazhatóság
- önálló működésre való képesség
- utánpótlás nélkül, akár szélsőséges időjárási,- földrajzi -és fizikai körülmények közötti, hosszabb ideig történő működés képessége

A különleges alakulatok alkalmazásánál figyelemmel kell lenni arra, hogy azok a speciális feladatok végrehajtására alkalmas képességeket, ak és így kerülni kell a hagyományos erők által is végrehajtható feladatokra való alkalmazást, még akkor is, ha amennyiben a képességeikük egyébként a tradicionális katonai feladatok végrehajtására is alkalmasak. Arra is kiterjed. A különleges egységek felszerelése, kiképzése, valamint hadrafoghatóságának fenntartása rendkívül költségigényes (– nagyságrendekkel drágább, mint a hagyományos alakulatoké) -, ezért az ilyen katonai szervezetek alkalmazásánál minden esetben megfontolandó szempontot jelent annak vizsgálata, hogy az adott cél elérése érdekében egyáltalán szükséges-e a speciális egység bevetése, vagy az megoldható hagyományos erőkkel is.

A KÜLÖNLEGES MŰVELETI ERŐK ALKALMAZÁSA

A technikai-, az elméleti, és a gyakorlati és a technikai fejlődés eredményeképpen a különleges műveleti légideszant-csapatok alkalmazhatósága az évtizedek múlásával jelentős változásokon, és fejlődésen ment keresztül. A fegyverzeti, a szervezeti, valamint a kiképzési változásokon túlmenően döntően átalakult a különleges erők felhasználásának célrendszere is. A döntéshozókat korábban döntően csak *katonai* és *politikai* szempontok vezérelték a különleges erők alkalmazásában.

² Turcsányi Károly - Hegedűs Ernő: Légideszant II. Püldo Kiadó, 2011. 12. o.

³ Sándor Tamás őrnagy: Különleges műveleti erők a XXI. században. 2005. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Diplomamunka

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2012.

5. évfolyam 1-2. szám

DR. NÉMETHI Csanád

zása tekintetében., azonban nNapjainkban azonban ezen a téren jelentős bővülés következett be, hiszen ezek az alakulatok a *terrorizmus* elleni harcon túlmenően, *humanitárius-*, *békefenntartási* feladatokban, valamint a *dél-amerikai gerillák*, a *kábítószer-*, *illegális fegyverkereskedelem* és a *szervezett bűnözés* elleni küzdelemben is részt vesznek. Ezen feladatok között számos országban olyan teendők is hozzátartoznak, több olyan is található, amelyek a klasszikus értelemben nem kimondottan katonai feladatok – mertamelyek eredetileg belügyi vagy rendészeti körbe tartoznak, de a probléma súlyossága és – azonban a bipoláris szembenállás megszűnése utáni világ kihívásainak komplexitása miatt (gondoljunk például a közép- és dél-amerikai drokartellek elleni harcra) folytán szükséges a hadseregek kötelékébe tartozó, a távoli térségekben is gyorsan bevethető különleges alakulatok speciális felkészültségére és szakértelmére van szükség.

Fontosnak tartom néhány példa erejéig a világ különböző hadseregei különleges műveleti erőinek a II. világháború, a hidegháború és a közelmúlt fegyveres konfliktusaiban történő felhasználásának egy-egy példa erejéig tartó bemutatását, hiszen ezeken keresztül demonstrálható legjobban a különleges erők felhasználásának és felhasználhatóságának jelentősége.

KÜLÖNLEGES MŰVELETEK JELENTŐSÉGE A II. VILÁGHÁBORÚ IDEJÉN

Az elsőként esetben a német Otto Skorzeny SS-százados által végrehajtott szöktetési művelet fontosságára szeretnék rámutatni. Benito Mussolini olasz miniszterelnök által vezetett Olaszország a III. Birodalom legfontosabb szövetségese volt a II. világháború idején. Az ország elsősorban nem a katonai teljesítményével és segítségnyújtásával játszott fontos szerepet a német szövetség szempontjából, hanem a földrajzi fekvésével, az Észak-Itáliában található fejlett iparvidéke, valamint a Pó-síkság mezőgazdasága okán. A szövetséges erők 1943-as szicíliai és dél-itáliai partraszállásával felvetődött a német hadvezetés előtt, annak a rémképe, hogy a szövetségesek az Alpok déli előterének elérésével behatolhatnak a Németországhoz csatolt Ausztriába. Mussolinit az angol-szászok partraszállásával egyidejűleg az olasz király eltávolította a hatalomból, és egy magasan fekvő hegyi szállodában őrizték olasz katonai felügyelt mellett. Hitler számára döntő fontossággal bírt a Duce kiszabadítása, hiszen a német kézen lévő észak-itáliai területeken létrehozandó báb állam leendő politikai vezetőjének szánta. e vonatkozásában az ő személye jelentette Hitler számára az egyetlen lehetséges alternatívát. A kiszabadítási akció végrehajtására a hagyományos szárazföldi támadás a hegyi terep és az erős védő őrizet miatt eleve kudarcra volt ítélve. Éppen ezért Otto Skorzeny és a 120 ejtőernyősből álló különítménye a váratlanságra alapozva 12 db DFS 230-as típusú tehervitorlázó repülőn végzett bravúros leszállást a nagy magasságban fekvő hoteltől 15 m-re. A művelet tökéletesen sikerült, a meglepett olasz őrség nem tanúsított ellenállást, és Mussolinit sértetlenül sikerült kiszabadítani⁴. A Duce később a Hitler által mesterségesen kreált Saloi Köztársaság élére került, amely iparával és mezőgazdaságával a háború végéig kiszolgált az anyagi erőforrásokban egyre jobban szűkülő Németországot.

Az itt említett eset tökéletesen rámutat arra, hogy néhány bátor és rátermett katona akciójával olyan döntő stratégiai jelentőségű művelet végrehajtására van mód, amely egy állam vagy szövetség hadviselési képességeire és stratégiai helyzetére egyaránt hatással van.

A másik hasonló jellegű történelmi példa hazánk II. világháborús történetéhez kapcsolódik. 1944 őszére világossá vált a magyar katonai és politikai felső vezetés előtt, hogy az ország legfontosabb érdeke a német szövetségből való azonnali kilépés. Az ország a III. Birodalom szempontjából stratégiai fontossággal bírt, hiszen túlzás nélkül állítható, hogy a háború ezen szakaszában a még megmaradt dunántúli részekben található olajmezők és bauxitbányák biztosították – szinte kizárólagosan – a német hadigépezet működőképességét. Németország stratégiai érdeke azt követelte meg tehát, hogy a magyar politikai és katonai felső vezetés teljes mértékben németbarát és megbízható legyen. A németek

4 Horváth Endre: Szökés a Campo Imperatoréból. In.: Top Gun. 1997/4. 28-33.o.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2012.

5. évfolyam 1-2. szám

DR. NÉMETHI Csanád

1944. október 15-én a német szövetségből való kiugrás szándékát fémjelző kormányzói kiáltvány elhangzását követően lendültek akcióba. Skorzeny és az ejtőernyősökből álló egysége elfoglalta és birtokba vette a budai várat. A kormányzót annak - korábban elrabolt fiával zsarolva - vették rá a lemondásra és a németbarát Szálasi Ferenc miniszterelnökké való kinevezésére⁵. A németek részéről sikeres akciónak a Magyarországra vonatkozó következményei közismertek.... A „Panzerfaust” fedőnevű műveletből - a Mussolini- féle szabadítási akcióhoz hasonlóan - az a következtetés vonható le, hogy egy kis létszámú egység alkalmazásával nem csak harcászati és hadászati, hanem komoly politikai eredmények is elérhetők.

KÜLÖNLEGES MŰVELETEK A HIDEGHÁBORÚ UTÁN [Sz. Z.2]

A továbbiakban Különleges műveletek néhány példája a hidegháború idejéből és a közelmúltból szeretnék példákat említeni, melyek a különleges műveleti erők egyre szélesebb körű alkalmazását mutatják be.

1) Az 1991-es Irak elleni háborúban Humanitárius célból végrehajtott ejtőernyős hadművelet:

Az USA 82. légideszant-hadosztályának egyik zászlóalj erejű harccsoportja hajtott végre egy különleges műveleti zászlóaljjal közösen hajtott végre ejtőernyővel való légi úton történő ellátási feladatot. Műveletet az 1991-es Irak elleni háborúban. Az akció feladat végrehajtásának célja kettős célja volt: az iraki rezsim ellen fellázadt, majd az iraki haderő elől az északi hegyek felé menekülő kurdok *ellátása és védelme* volt.

A légideszant és különleges z ejtőernyős erőkegység az élelmiszer- ellátmány ledobási területének biztosítása érdekében hajtott végre ejtőernyős ugrást hajtottak végre, miközben a légierő és az ejtőernyős egységek távol tartották a menekülő kurdokhoz közeledő irakiakat. A légideszant z ejtőernyős hadművelet hozzájárult egy humanitárius katasztrófa elkerüléséhez (– hiszen a menekülők nem rendelkeztek jelentős élelmiszer és gyógyszerkészlettel) – és megakadályozott egy vérfürdőt, amely bizonyosan bekövetkezett volna, ha a nehézfegyverzettel rendelkező iraki erők utolérnék a kurdokat.⁶

2) Háborús pusztítás korlátozása érdekében

Az I. Öböl-háború idején még a szárazföldi hadműveletek előtt került sor az iraki hátszágban az USA haderejébe tartozó Delta Force csoport alkalmazására, amelynek legfontosabb feladata volt az iraki *rakétatüzérség* állásainak feldehárítása. Ez a művelet a biztonságpolitika szempontjából azért játszott fontos szerepet, mert a SCUD-rakéták kilövése komolyan veszélyeztette az Iraktól távol eső országok civil lakosságát (pl. Izraelét és Szaud-Arábia Szaud-Arábiaáét) civil lakosságát).⁷

A rakétaállások közelében megbúvó csoport megjelölte a légierő számára a célpontot, így az képes volt „sebészi” pontossággal megsemmisíteni a célpontokat, megelőzve a további iraki pusztításokat. Ebben az esetben a különleges műveleti erők a háborús pusztítás korlátozása érdekében lettek bevetve

3) *Terrorizmus elleni háború:*

Az USA elleni 9/11-es terrorista támadás után a különleges műveleti erők alkalmazásánál előtérbe kerültek a terrorizmus elleni harc kérdései. 2001. október 8-án az afganisztáni terrorszervezetek egyik legfontosabb irányító központjának számító Kandahaár térségében került sor, ahol közel száz fős Delta Force katonát juttattak földre ejtőernyővel, akiknek a feladata a tálib vezetési központ kiiktatása, valamint fontos vezetők elpusztítása volt. A bevetés végrehajtása csak részben volt eredményes volt (ti. – a vezetők megölése ugyan nem sikerült), – de az egység érzékeny veszteségeket okozott a terrorista erőknek.⁸

4) *Területvédelmi célok stratégiai megfontolások tükrében* [Sz. Z.3]

5 Sárhidai Gyula: Ugrás a sötétbe - A Panzerfaust hadművelet. Inln.: Regiment 42-45. o.

6 Turcsányi- Hegedűs: Légideszant II. 49. o

7 Zsig Zoltán: Delta Force.- A névtelen hősök csapata. In.: Regiment. 2009/3. 64. o.

8 Zsig Zoltán: Delta Force -A névtelen hősök csapata.64. o.; Turcsányi-Hegedűs: Légideszant II. 64-65. o.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2012.

5. évfolyam 1-2. szám

DR. NÉMETHI Csanád

Az argentin hadsereg a Falkland-szigetek megszállása ellen indított brit hadjárat során 1982. április 26-án a légideszant erők bevetésére is sor került. A tét nem volt kicsi Nagy-Britannia számára, hiszen a sziget elvesztésével jelentősen romlottak volna az ország stratégiai lehetőségei egy, az ásványkincsekben bővelkedő Antarktisz megszerzésére irányuló háború esetén.⁹ Az argentin légierő által használt Peble-szigeti repülőtér elfoglalására irányuló brit ejtőernyős hadműveletet leszállási területét a korábban helikopterekkel deszantolt felderítő erők biztosították. A 60 főből álló ejtőernyős csoport kis magasságból ugrott ki ejtőernyővel, majd rajtaütésszerűen 10 perc alatt elfoglalta a kiszemelt repülőtérrel, ahol jelentős pusztítást végzett az ott lévő argentin gépparkban és repülőtéri infrastruktúrában.

5) *Az adott ország fontos stratégiai érdekének biztosítása céljából*

Grenadán 1983-ban a demokratikus politikai vezetést szélsőséges kommunisták ragadták magukhoz. Ezt megelőző években kubai „tanácsadók” érkeztek az országba abból a célból, hogy az Afrikában harcoló kubai erők működését segítő légi és tengeri támaszpontrendszer létesítsenek. Egy szovjetbarát, tartós kommunista jellegű grenadai politikai berendezkedésnek a karibi térségben való „megtelepedésének” rémképe is határozott cselekvésre sarkallta az amerikai vezetést.¹⁰

Az USA Grenadán végrehajtott légi-deszant hadművelet végrehajtását tehát *kettős cél* vezérelte:

- a) a kialakuló zavargások következtében veszélybe került *amerikai állampolgárok védelme és kimenekítése*
- b) a Grenadán keresztül történő, Afrikába irányuló kubai utánpótlási vonal kiépítésének megghiúsítása

A különleges műveletek szempontjából fontosnak tartom kiemelni az USA 1989. december 20. napján kezdődő Panama állam elleni támadását, amelyet egy, az USA érdekeit veszélyeztető politikai konfliktus váltott ki.

A kis közép-amerikai államon keresztül haladó Panama-csatorna az Egyesült Államok kereskedelmi- és hadi hajózása szempontjából kiemelkedő jelentőséget játszik. A Csendes- és az Atlanti-óceán között ezen a vízi útvonalon keresztül biztosítható a tengeri úton való összeköttetés. A csatorna megléte nélkül az egyik óceánról a másikra történő tengeren való átjutás lehetősége csak az egész kontinens megkerülésével lenne lehetséges.

A II. világháború utáni végrehajtott legnagyobb légideszant hadműveletet megelőzően az USA Haditengerészetéhez tartozó SEAL csoport ejtőernyővel történő földre juttatására került sor, amely még a földön megsemmisítette a konfliktust kiváltó Noriega tábornok harci gépeit.¹¹ Amennyiben ezek a repülőgépek maradtak volna, úgy fennállt a lehetősége annak, hogy jelentős károkat okoznak a deszant erőket szállító légi úton történő deszantolást végrehajtó amerikai szállítógépek között.

A MAGYAR KÜLÖNLEGES ERŐK JOGELŐDJE: A MAGYAR KIRÁLYI BERTALAN ÁRPÁD 1. HONVÉD EJTŐERNYŐS ZÁSZLÓALJ

Az első magyar különleges alakulat létrehozásának igényét a környező államokban lezajlott folyamatok ösztönözték, ahol már az 1930-as években megjelentek az ejtőernyőzés feltételei. Lengyelországban, Csehszlovákiában és Romániában ekkoriban már az ejtőernyős ugrások gyakorlásához szükséges ugrótornyok kerültek felállításra, megteremtve ezzel a katonai ejtőernyőzés elméleti alapjait. Tekintettel arra, hogy a magyar katonai vezetés nem akart lemaradni a szomszédos országok katonai fejlődésétől, fontosnak tartották a katonai ejtőernyőzés hazai megteremtését is. Érdekes módon a fegyvernem kifejlesztését sürgető lökést - az előbb felsorolt okokon túlmenően, - a magyar és főleg a német ejtőernyőzés vonatkozásában egyaránt - a Szovjetunióban, a Kijevi Katonai Körzetben 1935-ben lezajlott hadgyakorlat adta, hiszen ennek keretében került sor a világon először az ejtőernyősök tömeges bevetésére. A bemutató során - amelyen számos nyugati ország katonai delegációja is részt vehetett - 1200 ejtőernyős landolt, akik a leszállási zónát

9 Fischer Ferenc: A megosztott világ. IKVA Kiadó, Budapest, 1996. 356. o.

10 Isaacs, Jeremy; Downing, Taylor: Der Kalte Krieg. Eine Illustrierte Geschichte, 1945-1991. München und Zürich, 1999, Diana Verlag AG, 345. o.

11 Horváth Zoltán: Hét tenger ördögei 41. o.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2012.

5. évfolyam 1-2. szám

DR. NÉMETHI Csanád

„elfoglalva” biztosították a kb. további 2000 katona szállító- repülőgépekkel való földet érését. Az itt látottak egyenesen sokkolták a jelenlévő nyugati tiszteket, gondolkodásukat döntően befolyásolták a szovjet katonai ejtőernyőzés eredményei (jelenlévők közül kiemelendő a német ejtőernyős fegyvernem atyjának számító Kurt Student és a német villámháborús képességek kulcsfigurájának számító Heinz Guderian is)¹². A kijevei hadgyakorlatot követően erősödött föl a hazai szakirodalomban – főleg Szentnémedy Ferenc tollából - a hazai szakirodalomban az ejtőernyőzés jelentőségének vizsgálata. Az ott leírtak nagymértékben befolyásolták a fegyvernem hazai megszületését.

A Honvédelmi Minisztériumban legelőször 1937. április 22-én merült föl, hogy a többi hagyományos fegyvernemektől sok tekintetben eltérő, különleges képességű gránátos alakulatok kerüljenek felállításra, amelyek alkalmasak arra, hogy adott esetben repülőgépeken, légi szállítással vagy ejtőernyős ugrással kerüljenek az ellenség háta mögé. Az első gyakorlati lépésre 1938. szeptember 11-én került sor, amikor is felállították Szombathelyen felállították az első 10 főből álló kísérleti ejtőernyős keretet.¹³ Az első kísérleti keret parancsnoka az első világháborúban Mária Terézia Renddel kitüntetett Bertalan Árpád százados lett. A kiváló szervezőképességgel és rátermettséggel megáldott parancsnok áldozatos munkájának köszönhetően a kísérleti keret végül 1939. október 1-jén már századdá, majd 1940. augusztus 30. napján zászlóaljja fejlődött, amely már közel 800 fős létszámmal rendelkezett.¹⁴

Az ejtőernyős zászlóalj alkalmazása a magyar katonai felső vezetés terveiben a *revíziós célok* biztosítása körében kapott szerepet. Kárpátalja 1938-as visszacsatolásakor csak tervbe lett véve egy ejtőernyős egység alkalmazása, azonban 1940. április 12-én a Délvidék visszafoglalása alkalmával már ténylegesen sor került az első bevetésre. Az első alkalmazás azonban, amely a zászlóalj szempontjából tragikusan végződött, hiszen a felszálláskor egy repülőgép kigyuladt, amelyben több ejtőernyős és a parancsnok Bertalan Árpád is életét veszítette.

A zászlóalj alkalmazásával kapcsolatosan említésre méltó az 1944. szeptember 5-én elindított tordai hadműveletben való tervezett részvétel. A hadvezetés az 1944. augusztus 23-án történő román átállást követően vette tervbe a dél-erdélyi hágók birtokbavételét, hogy megakadályozza ezzel, hogy az időközben felfejlődő szovjet és román erők betöréséthessenek Erdélybe, amely jelentősen megkönnyítette volna ené a magyar alföldre történő kijutásukat. A konkrét terv szerint a Brassó- Arad vasútvonalon fekvő és román ellenőrzés alatt lévő Tövis község vasútállomását egy 180-200 főből álló megerősített ejtőernyős század vette volna birtokba, elvágva ezzel az alföld felé történő román-szovjet vasúti szállítás lehetőségét.¹⁵ A műveletet végül elhalasztották, nem került végrehajtásra, mert a Torda irányából előrenyomuló magyar erők megakadtak, és így nem tudták volna felmenteni az ellenséges arcvonalak mögött közel 30 km távolságban harcoló ejtőernyős csoportot, amelyre ilyen körülmények között a biztos megsemmisülés várt volna.

Meg kell Fontosnak tartom megemlíteni még az 1945. január 24.-re tervezett „Glückspiel” fedőnevű művelet tervét, amelynek célja a budaörsi repülőtér elfoglalása lett volna¹⁶ a szovjet erők által *körülzárt német-magyar erők ellátása érdekében*.a *érdekében* a budaörsi repülőtér elfoglalása volt.¹⁷ . Az akcióra kijelölt ejtőernyős erők viszont a valóságban már nem léteztekálltak rendelkezésre, hiszen azok ekkor már a Szent László hadosztály keretében gyalogságként harcoltak, amelynek következtében hatalmas veszteségeket szenvedtek. A hadművelet a megítélésem szerint egyébként is nagyon kockázatos lett a végrehajtása esetén kudarccal végződött volna, hiszen a repülőtér körülölelő domborzati magaslatok a budapesti csata ezen szakaszában már a szovjet erők kezén voltak. A szovjet erők a magaslati pontokról könnyedén tűz alatt tartották, amelyekről lehetővé vált volna a repülőtér elfoglaló deszant-kötéléket illetve meghiúsították volna nehézfegyverekkel való tűz alatt tartása, amely révén eleve meghiúsult volna az utánpótlást szállító német-

12 Zicherman István: Az orosz ejtőernyős alakulatok története. Anno Kiadó, Budapest, 2005. 36-38. o.

13 Simon László: A magyar ejtőernyőzés története. In.: Top Gun, X. évf. 1999/2. 54. o.

14 Simon László: A magyar ejtőernyőzés története. In.: Top Gun, X. évf. 1999/2.54. o.

15 Bárczy János: Zuhanóugrás. Magvető Könyvkiadó, Budapest, 1981, 448-451. o.

16 Szabó Péter- Számvéber Norbert: A keleti hadszíntér és Magyarország 1943-1945. Püldo Kiadó, Budapest, 2009. 179. o.; Tóth Sándor: Budapest felszabadítása 1944-45. Zrínyi Kiadó, Budapest 1975., 247-249. o.

17 Szabó Péter- Számvéber Norbert: A keleti hadszíntér és Magyarország 1943-1945. Püldo Kiadó, Budapest, 2009. 179. o.; Tóth Sándor: Budapest felszabadítása 1944-45. Zrínyi Kiadó, Budapest 1975, 247-249. o.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2012.

5. évfolyam 1-2. szám

DR. NÉMETHI Csanád

magyar teherszállító gépek leszállását a és kirakodását.a. A terv csak azért érdekes, mert azt mutatja meg, hogy a különleges felkészültségű ejtőernyős zászlóalj alkalmazására sokkal több alkalommal lett volna szükség, mint amire a valóságban sor került.

NAPJAINK KÜLÖNLEGES ALAKULATA: a MH 34. Bercsényi László Különleges Műveleti Zászlóalj

A magyar különleges műveleti erőt napjainkban a MH. 34. Bercsényi László Különleges Műveleti Zászlóalj képviseli, amely – a Honvédség mélyszélességi felderítő képességeinek alapjaira építve¹⁸ - hivatalosan 2005. augusztus 1-jén alakult meg, azonban a teljes műveleti alkalmassági szintet a század és a törzs csak 2008-ban érte el.¹⁹ A zászlóalj jogutódja az 1939-ben megalapított ejtőernyős zászlóaljnak.²⁰

A zászlóalj létrejöttéhez, valamint az anyagi és kiképzési feltételeik biztosításához az USA is jelentősen hozzájárult. Az amerikai megbízásból a szövetséges hadseregek különleges képességeinek fejlesztését elősegítő – egykori, az USA különleges erőinél szolgáló katonákból álló - mozgó kiképző csoport, az MTT (Mobile Training Team) nyújtott segítséget.²¹

A MH. 34. Bercsényi László Különleges Műveleti Zászlóalj *általános feladatai* a [Sz. Z.4] 2004. évi CV. törvény VI. fejezet 70. § (1) bekezdésének a) és b) pontjaival összhangban a Magyar Köztársaság függetlenségének, területének, lakosságának, anyagi javainak külső támadással szembeni fegyveres védelme, amely kiegészül a szövetségi és nemzetközi szerződésből eredő katonai kötelezettségek teljesítésével.

Az alakulat *rendeltetése* összefoglalóan 3 alapvető részre bontható.²²

- különleges felderítési feladatok
- közvetlen akciók végrehajtása
- katonai segítségnyújtás

A fő feladatok azonban feladatok részletes taglalása esetén megállapítható az, hogy azok egy széles skálán mozogva rendkívüli módon átfogó jellegűek, hiszen megtalálhatóak bennük a hagyományosnak tekinthető katonai feladatoktól kezdődően, a humanitárius-, és a rendészeti feladatok, valamint meg kell felelniük egyaránt a globális-, továbbá a politika és diplomácia által generált kihívásoknak is, mint például:

- felderítési akciók (célmegjelölés, légi csapás utáni állapot felmérés, ellenség elhelyezkedésének megfigyelése, lehetséges le- és felszállási területek)
- váratlan rajtaütések (ellenséges vezetési pontok-, kritikus infrastruktúra megsemmisítése, illetve használhatatlanná tétele stb.)
- szövetséges erők támogatása (NATO és EU egyaránt)
- terrorizmus elleni harc információs hadviselés
- tömegpusztító fegyverek elleni harc
- válságkövetekben való stabilizáció műveletek
- VIP és egyéb személyek fogságból való kiszabadítása
  - 3)1) kutató-mentő feladatokban való részvétel (békében és háborúban egyaránt)
  - 4)2) béke-, valamint humanitárius műveletek
  - 5)3) aknák felkutatásában való részvétel
  - 6)4) kábítószer elleni műveletek segítségnyújtás

18 Turcsányi - Hegedűs: Légideszant II. 196. o.

19 Szabó Béla: Magyar specialisták. In.: Magyar Honvéd XX. évf. 2009. január, 1. szám. 33-34. o.

20 Kovács Attila (szerk.): A láthatatlan katonák. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2007.

21 Szabó Béla: Magyar specialisták 34. o.

22 Turcsányi - Hegedűs: Légideszant II. 197. o.; Szabó Béla: Magyar specialisták In.: Magyar Honvéd, 2009. január, XX. évf. 1. szám.34. o.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2012.

5. évfolyam 1-2. szám

DR. NÉMETHI Csanád

7)5) katasztrófa helyzetekben (árvíz)²³[Sz. Z.5]

Harci bevetés esetén a műveleti területet hagyományos módon a *légi-deszant formáival* (ejtőernyős ugrás, helikopteres kirakás, helikopterből kötélrel való leereszkedés, leszálló-deszant,) *harc- és gépjárművel, hátramarádással, átszivárgással*, közelíthetik meg, de a zászlóalj „repertoárjába” tartozik továbbá a *vízfelszín fölötti* (úszás vagy rohamcsónak), *vízfelszín alatti* (búvártechnika) megközelítés képessége is.²⁴ Ez utóbbiak gyakorlására kiváló lehetőséget ad a Tisza, valamint azok holtágainak közelsége.

Az ejtőernyős ugrások közül szükséges a HAHO (High Altitude High Opening), vagyis a nagy magasságból történő távolsági ugrás. Az ejtőernyő kinyitása az ugrást követően rövid időn belül történik meg, így mintegy vitorlázó repüléssel 40-50 km távolság is könnyen elérhető, amely lehetővé teszi a célpont rejtett megközelítését.

Szintén az ellenség rejtett módon történő elérését szolgálja a HALO (High Altitude Low Opening) típusú ugrás, amelynek során szintén nagy magasságból történik a gép elhagyása, azonban az ejtőernyő kioldása alacsony magasságban történik meg és a hosszú ideig történő szabadesés teszi lehetővé azt, hogy a földhöz közelebb történő nyitás révén az ejtőernyős a lehető legtávolabbi észrevehetetlen maradjon.²⁵

Mind a két esetben oxigénpalackkal és speciális ruhában végezhető az ugrás, a nagy magasságból történő zuhanás az ugróra nagy fizikai terheléssel jár, ezért különös gonddal kell eljárni a személyi kiválasztás során. Ezen ugrások már nem helikopterekből, hanem az An-26-os közepes szállítógépekből történnek.²⁶

Az egység specialitásai közé tartozik, hogy a katonák 10-12 fős műveleti csoportokban tevékenykednek, amelyek összehívásával könnyű gyalogos szakasz is kialakítható.²⁷ A csoportok a feladatuk végrehajtása során nagyfokú önállósággal rendelkeznek. A magas szintű összetett kiképzés eredményeképpen a katonák döntő része „csereszabatos” azaz mindenki képes a másik kiesése esetén annak feladatát átvenni, ezen kívül komoly elsősegély ismereteket is elsajátítanak.

A magyar különleges műveleti erő *kiképzési rendszeréből* kiemelendő

- a különböző éghajlati- és terepviszonyokhoz (magashegyi, sivatagi) való alkalmazkodás képessége
- egyéni túlélési képességek elérése
- az egyes fegyvertípusok-, és haditechnikák kezelésének ismerete²⁸
- a hazai és a szövetséges alkalmazásra való kompatibilitás
- angol és egyéb idegen nyelvek ismerete (a nemzetközi környezetben való tevékenység elengedhetetlen feltétele)
- közelharc és késhasználat
- búvár képességek
- ejtőernyős ugrás (HAHO-HALO, alacsony magasságból történő ugrások és szárazföldre-vízre való leszállás)
- síelés²⁹

Az egyéni túlélési képesség elérésére esetén a legfőbb cél az emberi szervezetnek a fizikai és pszichológiai tekintetben a végletekig történő terhelhetőségének elérése, amely a legszélsőségesebb esetek túlélésére készíti fel a katonát. A túlélő gyakorlatok során sokszor több napon keresztül önállóan – minden egyéb segítség nélkül – kell menetgyakorlato-

23 Kovács Attila (szerk.): A láthatatlan katonák. 21-22. o.; Szabó Béla: Légiroham 2009 In.: Magyar Honvéd XX. évfolyam, 2009. 8. szám.31. o.

24 Szabó Béla: Magyar specialisták In.: Magyar Honvéd. 2009. január XX. évf. 1. szám. 34. o.

25 Turcsányi - Hegedűs Légideszant II. 221-222. o.; Szabó Béla: Magyar specialisták. In.: Magyar Honvéd. 2009. január XX. évf. 1. szám 34. o.

26 Kovács Attila (szerk.): Láthatatlan katonák. 21. o.

27 Szabó Béla: Magyar specialisták. In.: Magyar Honvéd. 2009. január XX. évf. 1. szám 34. o.

28 Szabó Béla: Magyar specialisták . In.: Magyar Honvéd. 2009. január XX. évf. 1. szám 34. o.

29 Kovács Attila (szerk.): Láthatatlan katonák. 17. o.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2012.

5. évfolyam 1-2. szám

DR. NÉMETHI Csanád

kat végrehajtani oly módon, hogy a táplálkozás csak és kizárólag a természetben található növények és állatok felhasználásával történhet és az alvásra fordítható idő pedig nem haladhatja meg a napi 50 percet.³⁰

A magas szintű motiváltság fenntartása érdekében a zászlóalj vezetése figyelmet fordít arra is, hogy az állandó kiképzési programokon túlmenően a megszokottaktól eltérő újabb és más jellegű kihívások teljesítésére sarkalja a katonákat. Ennek jegyében elmondható, hogy az alakulat tagjai közül elég magas azoknak a száma, akik az USA hadseregében a különleges erők képességeit növelő tanfolyamokon és kiképzési programokon vehettek részt.³¹ Ennek jegyében a zászlóalj kiváló kapcsolatot tart fenn a román-, a szlovén- és az osztrák haderővel, amely révén lehetősége nyílik a rendszeres magashegyi kiképzésekre, cserébe ők viszont ejtőernyős kiképzésben részesítik az említett hadseregekben szolgáló „kollégáikat”.³²

A zászlóalj működésének magas színvonalát erősítik a külföldi missziók (Koszovó, Irak, Afganisztán,) során szerzett tapasztalatok is.³³

Az afganisztáni misszióban működő Különleges Műveleti Csoport 17 fővel végzi a feladatát.

A zászlóalj *harci alkalmazási elveinek* 3 legfontosabb tényezője a következő:

a váratlanság: a művelet sikerének kulcsfontosságú tényezőjét jelenti. A kis létszámú, de rendkívül mozgékony csoportok az ellenséget meglepetésszerűen támadják meg, amely zavart okoz az ellenség soraiban és így képtelenné válik a hatékony ellenállás tanúsítására. A 10-12 fős egység tehát éppen a meglepetés előnyét használja fel ahhoz, hogy valamilyen módon egyensúlyba kerüljön az egyébként erőfölénnyel rendelkező ellenséggel szemben.

a gyorsaság jelenti a siker másik zálogát, mivel a támadást majd a terület elhagyását a lehető legrövidebb időn belül kell végrehajtani, ellenkező esetben az ellenfél „magához térhet”, így kihasználhatja az erőfölényét, vagy fennállhat a veszélye annak, hogy a támadás elhúzódásával a számára segítség érkezik. Ez utóbbiak jelentősen megnövelhetik a műveleti csoport felszámolásának kockázatát. A terület elhagyásnak egyik leggyorsabb módja a helikopterrel történő kiemelés.³⁴

a láthatatlanság kritériumára is fontos szerepet játszik a célterület megközelítése- (beszivárgás, hátramaradás), vagy esetleg annak elhagyása esetén, valamint akkor, ha a támadás végrehajtására való várakozás esetén hosszabb idejű – akár napokig is eltartó – leszálláson történő tartózkodás szükséges.

Fontosnak tartom megemlíteni, hogy a zászlóalj egy képzeletbeli „triumvirátus”-nak, a tagja, hiszen a katonai szempontból kedvező fekvésű és az alföld középső részének kulcsponjtját jelentő Szolnok városában, egy repülőtéren bázison három katonai alakulat is települt: a MH 34. Bercsényi László Különleges Műveleti Zászlóalj, a MH 86. Szolnok Helikopterbázis és, a MH 25/88 Könnyű Vegyes Zászlóalj.

A MH 86. Szolnok Helikopterbázis feladatai közé tartozik a szárazföldi erőknek a légideszant hadműveletei során való szállítása, valamint azok szárazföldi műveleteinek légi tűztámogatása. Ezeket a feladatokat alapvetően egy MI-8-as és egy MI-17-es helikoptereket magába foglaló szállító-, valamint egy MI-24-es helikopterekből álló harci helikopter zászlóalj keretében látja el.³⁵

A MH 25/88 Könnyű Vegyes Zászlóalj (gyors reagálású erő) képességei sokrétűek, a könnyű lövész és a légi roham-, valamint a katonai rendőri feladatok ellátására egyaránt képes, valamint megfelel a gyors katonai beavatkozás és a magas készenlét kritériumainak is egyaránt.

30 Kovács Attila (szerk.): A láthatatlan katonák. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2007. 21.o.

31 Kovács Attila (szerk.): A láthatatlan katonák. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2007. 19-20.o.

32 Kovács Attila (szerk.): A láthatatlan katonák. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2007. 19-20.o.

33 Szabó Béla: Magyar specialisták. In.: Magyar Honvéd. 2009. január XX. évf. 1. szám 35. o.; Kovács Attila (szerk.): A láthatatlan katonák. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2007. 22. o.

34 Turcsányi - Hegedűs: Légideszant II. 197. o.; Szabó Béla: Magyar specialisták. In.: Magyar Honvéd. 2009. január XX. évf. 1. szám 34. o.

35 Szabó Béla: Virtuális dandár In.: Magyar Honvéd. XXI. évfolyam, 2010. 2. szám, 34. o.; Turcsányi - Hegedűs: Légideszant II. 203. o.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2012.

5. évfolyam 1-2. szám

DR. NÉMETHI Csanád

A felsorolt alakulatok mindegyike nélkülözhetetlen szerepet játszik a légideszant hadműveletek végrehajtása szempontjából. Mindennapi tevékenységük során összehangolják a vezetési, irányítási és kommunikációs rendszereiket, valamint nagy hangsúlyt fektetnek a harcászati együttműködési képességeik fejlesztésére.³⁶

A zászlóalj harci értékét növelné egy AN-72-es típusú katonai szállítógép beszerzése is, amely közel 3700 km-es távolságra képes egy kb. 20 főből álló csoportot eljuttatni oly módon, hogy a repülőgép képes nem kiépített, vagy rossz minőségű repülőtéren landolni. Ennek a képességnek akkor lehet jelentősége, ha a Honvédség szerepet kap a NATO, vagy az EU esetleges észak-afrikai hadműveleteiben

.A MAGYAR KIRÁLYI BERTALAN ÁRPÁD 1. HONVÉD EJTŐERNYŐS ZÁSZLÓALJ VONATKOZÁSÁBAN LEVONHATÓ KÖVETKEZTETÉSEK [Sz. Z.6]

A zászlóalj létrehozásával egy olyan új fegyvernemi kultúra és egyben fegyvernemi „filozófia”,- gondolkodásmód jelent meg, amely „úttörő” szerepet játszott az akkori Honvédségen belül. Az alakulat a hagyományos csapatokhoz képest összetettebb képességekkel rendelkezett, alkalmazhatóságuk sokkal szélesebb körű volt. Itt most elsősorban nem csak arra gondolok, hogy az ellenség hátában ejtőernyővel való földet érés és az azt közvetlen követő harc felvétel (– amely kétségkívül meglepte és összezavarta az ellenséget) –, vagyis a „függőleges átkarolás” kétségkívül „forradalmi” újdonság volt a világháború kezdetére jellemző hadművészetre, hanem maga az ejtőernyőzés megjelenésével egyfajta katonai gondolkodásmód is kialakult, amely jelentősen kihatott mind a hazai és mind a külföldi hadászati-harcászati fejlődésre [Sz. Z.7]:

1) A katonai gondolkodásra kifejtett hatás:

Az [Sz. Z.8] 1930 évektől elindult a magyar katonai szakirodalomban a légideszant és diverziós hadműveletekkel kapcsolatosan az *elméleti kutatás* és *háttér munka*, amelybe az 1940-es évektől kezdve fokozatosan bekapcsolódtak a már felállított ejtőernyős alakulat tisztjei (pl. Bertalan Árpád, Pokorny László, Tassonyi Edömér [Sz. Z.9]) is, akik gyakorlati tapasztalataikkal is elősegítették a fegyvernem alkalmazhatóságának elméleti alapjait a magyar katonai gondolkodásban. A katonai szaksajtóban való publikációk és vitaindító elmélkedések nagyban hozzájárultak az új fegyvernemtől idegenkedő vezérkari tisztek pozitívabb hozzáállásához.

2) A kiválasztás sajátosságai:

A zászlóalj tagjainak kiválasztásánál elsőrendű szempont volt, hogy megfeleljenek az ejtőernyőzéshez szükséges fizikai és pszichológiai alkalmasságnak, továbbá fontos volt, hogy az átlag sorozott katonáknál bátrabbak, motiválhatóbbak, kicsit egyszerűbben fogalmazva „bevállalósabbak”, „rámenősebbek” legyenek. Az egységhez sok olyan katona került, akik a kor szokásaitól eltérő „extrém” sportokat űztek pl. síelés, autó- és motor versenyzés. Ezek a tulajdonságok nélkülözhetetlennek bizonyultak az ellenség hátában, állandó létszámhátrányban harcoló diverziós, vagy légideszant harc feladatoknál hadműveleteknél, ahol kiemelkedő fontossággal bírtak az olyan tulajdonságok, mint a leleményesség és a nehéz körülményekhez való alkalmazkodási képesség.

3) A *kiképzés sajátosságai*: A zászlóalj katonáinak felkészítése során a szokásos fegyverkezelési-, és harcászati gyakorlatokon túlmenően olyan ismeretek elsajátítására is sor került, amely az ellenséges vonalak mögötti diverziós jellegű szabotázs cselekmények végrehajtásához szükségesek, ilyenek pl.:

- robbantási gyakorlatok³⁷
- gépkocsi- és mozdonyvezetés³⁸

³⁶ Szabó Béla: Légi roham In.: Magyar Honvéd. XX. évfolyam, 2009. 8. szám, 31. o.

³⁷ Szokolay 32. o.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2012.

5. évfolyam 1-2. szám

DR. NÉMETHI Csanád

- küzdősportok (cselgáncs, dzsiu-dzsicu, ökölvívás, birkózás)³⁹
- erdők és folyók szabdalta területeken való kis csoportokban történő feladatok gyakorlása⁴⁰ (az önálló működés képességének és a leleményesség fejlesztése érdekében, elszigeteltség, felderítés gyakorlása érdekében)
- a magashegyi és sí-kiképzés, amelyre az erdélyi Gyergyói-havasokban és a Kárpátalján került sor (innen látszik a katonai felső vezetés támadó szándéka, amely a háborút kiterjeszti a Kárpátok térségébe).⁴¹
- térképes tájékozódással egybekötött ejtőernyős ugrások⁴²

A kiképzés sajátosságai között szeretnék rámutatni arra, hogy az alakulatnál mindennaposak voltak az állóképesség megtartása és növelése érdekében végzett reggeli testnevelési gyakorlatok, amelyek a szokványos „csuklógyakorlattól” eltérően futásból, küzdősportból és labdajátékokból (rögbi, kézilabda) álltak, amelyekben a tisztek és a legalacsonyabb beosztásban lévő katonák részvétele egyaránt kötelező volt.⁴³ (Ez erősítette a csapatszellemet és jótékony hatással van a feladat végrehajtási hajlandóságra)

4) *Csapatmorál:* A zászlóaljhoz nagy számban kerültek olyan katonák, akik képtelenek voltak alkalmazkodni a Horthy-hadsereg sajátosságaihoz, amelyre „drill”, a tisztek mindennapos visszaélései és az értelmetlen fegyelmező gyakorlatok voltak a jellemzők. Az ejtőernyős zászlóaljnál, viszont sokkal szabadabb légkör volt a jellemző, amely természetesen nem a katonai fegyelem hiányát jelentette, hanem azt, hogy a katonák érdekelté váltak a tökéletes és fegyelmezett munkavégzésre. Az összetartás és a bajtársiasság erősödéséhez hozzájárult az általános sportszeretet és az ejtőernyős ugrásokkal járó közös élmény és egyben közös veszélyérzet. A korábbi csapatnemükénél „nehezen kezelhető” katonák többsége az ejtőernyősöknél megbecsülést és szélesebb érvényesülési lehetőséget tapasztalhatott.

A zászlóalj magas harci morálját és harcértékét a német szövetségesek is elismerően beszéltek. A harcértéke tekintetében sokat elárul az az eset, amikor az 1944-es év késő őszién az Isaszeg térségében lezajlott harcok lezárultával a magyar hadvezetés kivonta a frontszakaszról az I. ejtőernyős zászlóaljat. A német parancsnokság ezt észelve követelte a zászlóalj visszarendelését. A magyarok az ejtőernyősök helyett egy teljes magyar hadosztályt kínáltak föl, amelyet a németek azzal utasítottak el, hogy nekik nem kell a hadosztály, hanem határozottan ragaszkodtak az ejtőernyősök visszavezényléséhez.⁴⁴

ÖSSZEGZÉS

A II. világháborúban szerepet kapott ejtőernyős zászlóalj jó példája annak, hogy milyen jelentős hatással lehet az adott hadsereg képességeire egy átgondoltan felépített „új fegyvernem”. A MH. 34. Bercsényi László Különleges Műveleti Zászlóalj - az elődjéhez hasonlóan- szintén élenjáró „úttörő” szerepet tölthet be a Honvédségünk kiképzési- alkalmazási rendszerébenstruktúrájában.

Magyarországon a rendszerváltást követően a mindenkori politikai szféra pénzügyi szempontból rendkívül „mostohán” bánt a honvédelem ügyével. Ez a sajnálatos tény részben menthető azzal, hogy az elmúlt húsz esztendőben a gazdasági lehetőségek erős korlátozottsága okán más szektorokban (pl. oktatás, egészségügy) is jelentős elvonásokra kényszerült. A jóléti rendszer további fenntarthatósága miatt a védelmi kiadások tekintetében való megszorítások gyakor-

38 Szokolay 22. o.

39 Bárczy: 246. o. és 281. o.

40 u.o. 294. o.

41 Szokolay 38.o.; Huszár János: A magyar katonai ejtőernyőzés fénykora 1942-1944. In.: Hadtörténelmi Közlemények, 1998, 1. szám, 85. o.; Bárczy: 302-303. o.

42 Szokolay 42. o.

43 Bárczy 246. o.

44 Huszár János: A magyar ejtőernyős alegységek harci tevékenysége 1944-ben. 302. o.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

Budapest, 2012.

5. évfolyam 1-2. szám

DR. NÉMETHI Csanád

latilag egyébként az USA-tól kezdve az európai országokig az egész nyugati világot érintik, amely több országot is korábban nem tapasztalható mértékű katonai együttműködésre sarkal (pl. a régi „entente cordiale” jegyében angol-francia együttműködés, továbbá a közös kül- és biztonsági együttműködés keretében a tervezett francia – német - lengyel weimari dandár létrehozása).

A Magyar Honvédség is kénytelen alkalmazkodni a sok nehézséget okozó pénzügyi korlátokhoz. A jelenleg rendelkezésre álló források arra nem elegendőek, hogy a Honvédség egyidejűleg meg tudja felelni a távoli térségekben zajló NATO missziók, valamint az ország védelmi követelményeinek. Éppen ezért reális lehetőséget jelenthet az a megközelítés, hogy - a minimális védelmi képességek és fegyvernemi kultúrák fenntartása mellett - olyan ún. részképességekre koncentráljuk a meglévő anyagi keretet, amelyek – nemzetközi szinten ez idáig is elismerten korábban is eredményesen működtek (pl. lövész és repülőerők, műszaki alakulatok, tűzszerészek,).

A magyar történelem bebizonyította, hogy az ország akkor érhet el sikereket, ha olyan részterületekre koncentrál, amely az egyéni kreativitásra és a tehetségre, valamint rátermettségre épülnek. Ilyeneknek bizonyultak a civil életben a tudomány, a művészet, valamint a sport területei, amelyek a 20. században a nagy történelmi megrázkódtatásokat követően kiemelték a nemzetet a reménytelenségből és a nemzetközi elszigeteltségből.

Megítélésem szerint a mai Honvédség állapotát illetően katonai vonalon hasonló „*kitörési pontot*” jelenthet a MH. 34. Bercsényi László Különleges Műveleti Zászlóalj is, amely az egyéni és csoportos felkészültségéből adódóan sokrétű feladatok végrehajtására alkalmas és különböző éghajlati viszonyok között is alkalmazható. Ez tökéletesen egybevág a NATO „out of area”, azaz a területen kívüliség koncepciójával, amelynek jegyében a világ távoli részein történő globális kihívások kezelése érdekében alkalmaz fegyveres erőket. Éppen ezért a különleges műveleti erő fontos lehet a NATO felé irányuló magyar felajánlás tekintetében. Ez az alakulat képzettségénél fogva véleményem szerint teljesen megfelel a NATO által fontosnak tartott feladatok elvégzésére, amelyeket az *aszimmetrikus* hadviselés, valamint a „*post conflict*” jellegű kihívások viszonyai között is képes végrehajtani. *A szövetségesek által is elismerten jól működő magyar különleges alakulat tompíthatja azt a NATO bírálatot is, amely a magyar politika ezredforduló környékén történt – az atlantizmustól sokkal inkább távolodó – fordulata óta szinte visszatérően napirenden van. Ez a bíráló ugyan a Honvédség képességalapú átalakításának 2002-2003-as megkezdése óta ugyan mérséklődött, azonban az ország állandó jelleggel alacsonyan tartott védelmi költségvetése miatt - „Damoklész kardjaként” lebegve - bármikor előtörő feszültségként terhelheti meg a NATO-hoz, valamint az USA-hoz fűződő kapcsolatokat.* A magyar politikai szférában sok – amúgy jó szándékú – politikus nehezményezi azt, hogy a védelmi képességek rovására aránytalanul nagyobb hangsúlyt fektetünk a szövetséges megfélemléseknek. Az kétségtelenül fájdalmas, hogy csak az országvédelmi képességek visszaszorításával képes a honvédelmi költségvetés finanszírozni a külföldi missziókat, azonban azt sokan elfelejtik, hogy az ország jelenlegi biztonsági helyzetéből adódóan *nem áll fönn a hagyományos háború veszélye*, viszont erőteljesen fennállnak a szövetséges kritériumoknak való megfelelés kötelezettségei, amelyek megfelelő teljesítésével jelentősen nőhet az ország nemzetközi politikai cselekvőképessége. *A nemzetközileg is elismert magyar rés- és szakosodott képességek megléte viszont pontosan itt válik fontossá - és itt jöhet számításba a magyar különleges műveleti erő is – amelyet jó egyensúlypolitikával beleilleszthetők a bonyolultan működő, valamint a sok tényezőtől függő külpolitikai és katonadiplomáciai viszonyrendszerbe.* Ez persze nem pótolhatja az országvédelmi képességek fejlesztését, de a forráskorlátos időkben a hazai védelmi követelményeknek is megfelelő fejlesztéseket jelenthetne.

A különleges műveleti képességek fejlesztési igényei a *hazai védelmi hadiipar* szélesebb körű bevonását (pl. Gepárd GM6 Hiúz rombolópuska, vagy a sivatagi viszonyok között is jól alkalmazható „Szöcske” könnyű terepjáró jármű továbbfejlesztése) is, valamint a külföldi gyakorlatokkal és beiskolázásokkal a személyi állomány többnemzetiségi környezetben való működési képességét elősegítheti. A különleges műveleti igények hazai bázison történő kielégítése jól tudna kapcsolódni a honvédelmi tárca által nemrégén meghirdetett Hadik-tervhez is. A magyar honvédelmi politika egyik fontos

HADTUDOMÁNYI SZEMLE**DR. NÉMETHI Csanád****Budapest, 2012.
5. évfolyam 1-2. szám**

lépésének tekinthető tehát, hogy létrehozott egy széles spektrumban használható katonai képességetalakulatot, amely megfelel a XXI. század kihívásainak.

Kulcsszavak: Bercsényi Zászlóalj, hadművelet, ejtőernyő